

ART UNLIMITED

Bu söyleşi dizisinde; evimize gelen çoktandır görmediğimiz bir misafir ile sohbet eder gibi, 23. İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında şehrimize bir sahne yapıtıyla konuk olacak uluslararası yönetmen ve koreograflarla konuşarak, onları ve yapıtlarını yakından tanımak istedik. Bugünkü konuğumuz Begüm Erciyas

 7 dakikalık okuma

Begüm Erciyas, Fotoğraf: Bea Borgers

Ankara'da moleküler biyoloji ve genetik okurken dansa merak salan ve yurtdışında deneysel koreografi alanında eğitim alan Begüm Erciyas'ı İstanbul'da ilk defa *Ballroom* adlı işiyle 2010 yılındaki İDans festivali'nde seyretmiştik. Erciyas şimdiye kadar Marsilya'dan Berlin'e, Oslo'dan Basel'e 14 ayrı kentte sunduğu ve geçen yılki Het Theaterfestival'e (Flaman Tiyatro Buluşması'na) seçilen 2016 tarihli *Seslenen Parçalar (Voicing Pieces)* isimli çalışmasıyla ise bu yılki

İstanbul Tiyatro Festivali'ne konuk oluyor. Seyircinin yalnız olduğu bu ses odaklı çalışmayı deneyimlemek için sabırsızlanırken...

Çağdaş dans sizin için ne ifade ediyor? Günümüzde dansı nasıl tanımlarsınız?

Kafam herkes gibi karışık bu konuda. Bir çoğumuz artık geleneksel sanat dallarının kalıpların dışında işler üretiyoruz.

Tiyatroda olduğu gibi metnin veya metinsel anlatının ağır basmadığı, alternatif kompozisyon seçimleriyle kurgulanan ve bir "duygulanım" dramaturjisine dayanan sahne işlerine dans ya da müzik tiyatrosu denilebiliyor Avrupa'da, bu işler tanıdık olduğumuz anlamda dans ya da müzik içermese de.

Ben şahsen işlerimi dans olarak adlandırmak ve adlandırmamak arasında gidip geliyorum. Geçmişte çağdaş dans okulunda okudum, ama işlerimin bir çoğunda sahnede dansçı ya da oyuncu yok. Bazen organizatörler tarafından zorlanıyorsunuz işinizi bir kalıba sığdırmakta: Tiyatro mu, dans mı, performans mı? Seçenekler bunlar olunca dans diyorum. Belki de böyle işlere verecek daha uygun bir isim olmadığı için, ya da çağdaş dans sanat dalları arasında yeniliklere en açık olanı olduğu için.

Sanatın dönüştürücü gücüne inanıyor musunuz? Nasıl?

Tabii ki! Sanat sizi kendinizle zaman geçirmeye, oyun oynamayı seven yanınızı tanımaya ve yönünüzü birazcık kaybetmeye davet ediyor. Bütün bunlar baskın düşünme sistemlerinin dışına çıkmak, yeni farkındalıklar ve bağlantılar üretmek için egzersiz. Ayrıca da sahne sanatları alanında sıklıkla iş birliği gerektiren kolektif çalışma biçimleri deniyoruz. Bu çalışma biçimlerini hiyerarşik yapılara alternatif olarak uygulamaya geçirmek, başka çalışma alanlarına örnek olmak, bence politik.

Dünyanın günümüzdeki halini/gidişatını her anlamda göz önünde bulundurduğunuzda, bir sanatçı olarak sizin için en önemli konu hangisi?

İnsanları nasıl aile kurumuna kapanmaktan kurtarıp kamusal hayatta daha aktif olarak yer almaya motive edebiliriz diye düşünüyorum.

Begüm Erciyas, *Seslenen Parçalar*, 2016

Bir iş üretirken hangi kaynaklardan beslenir, nelerden ilham alırsınız? Rüyalarınızın işlerinize etkisi var mı?

Farklı kültürler günlük alışkanlıklarımıza yabancı bir bakış açısıyla bakmamızı sağladığı için farklı ülkelerde bulunmak benim için hep ilham verici olmuştur. Mesela 2014'de Japonya'da bulundum ve oradayken insanların karaoke söylemek için kendi başlarına karaoke odası

tuttuklarını gördüm. Ben de gidip kendime bir oda tuttum ve kendi sesimle yalnız olmanın çok değerli bir deneyim olduğunu fark ettim. Bu, İstanbul Tiyatro Festivali'nde göreceğiniz *Seslenen Parçalar*'ı yapmak için ilham aldığım andı.

Onun dışında, sanat dalları arasında özellikle film benim için önemli. Teorik yazılar da.

Rüyalarımı ise, çoğunlukla hatırlamam, onun için etkilerini bilemiyorum.

Bir işe adını ne zaman veriyorsunuz?

Program kitapçığının içeriği için teslim tarihi geldiğinde - yani mümkün olduğunca geç.

Bu işinizde sizin için en favori an veya cümle hangisi ve neden?

"Niye karanlıkta saklanıyor ve düşüncelerimi dinliyorsun? "

Belki en favori anım değil, ama sürprizini bozmadan paylaşabileceğim bir cümle. Gösterinin başlarında yer alıyor. Shakespeare'in *Romeo ve Juliet*'inin balkon sahnesinden alınan bu cümle, kendi kendine hitap edilerek söylendiğinde tek bir kişiyi ikiye bölüyor.

"Ustam" olarak tanımlayabileceğiniz bir sanatçı veya sanatınızı üretirken fikirlerinden etkilendiğiniz/esinlendiğiniz bir kişilik var mı? Varsa kim?

Film yönetmeni Werner Herzog. Projelerinin sıradışılığı, cesareti, sanata deneysel yaklaşımı, beklentileri patlatan çözümleri ve bunlarla gelen mizahı ile neredeyse her filmiyle üzerimde önemli bir etki bırakmıştır.

Moleküler biyoloji ve genetik okumuş olmanızın ürettiğiniz işlere etkisi var mı?

Deneysel ve metodik çalışmayı sevişim, belki bu altyapıdan geliyor. Her bir proje için yeni teknikler öğrenmekten korkmayışım da.

Begüm Erciyas, Seslenen Parçalar, 2016

Gösteri sanatlarındaki işlerde seyircinin katılımı konusundaki düşünceleriniz neler? Özellikle Avrupa çapında övgüler alan ve birçok şehirde gösterilen son iki işinizde seyircinin fiziksel ve işitsel deneyimi işlerinizin önemli bir parçasını oluşturuyor. Seyirciyi böyle bir deneyime sokuyor olmaktan sizin çıkarımlarınız ne oldu, bu süreçten neler öğrendiniz, bu sürecin size neler katmış olabileceğini düşünüyorsunuz?

Katılımlı işler bir dolu insan gibi beni de korkutur.

Son iki işim (*Voicing Pieces* ve *Pillow Talk*) seyirciyi işle yalnız olmaya davet ediyor. Diğer seyircilere ya da sanatçılara karşı bir sorumluluğunuz yok. İşin size yaptığı önerileri takip etmekte ya da nasıl takip edeceğinize karar vermekte özgürsünüz. Siz kendi seyircinizsiniz. Bu açıdan şu ana kadar deneyimlediğim katılımlı gösterilerden farklı görüyorum kendi işimi.

İnsanların kendi sesiyle, ve kendi iç sesiyle olan ilişkileri, son yıllarda önemli araştırma konularımdandı. İlginçtir ki en iç, en kişisel olan

parçamız, aynı zamanda en yabancı olanı. O kadar merak uyandıracak şekilde yabancı ki, kendi sesimize seyirci bile olabiliyoruz. Kim konuşuyor, o kimsenin kendi sesi konuştuğunda?

*Seslenen Parçalar'*da seyircilerin kendi sesleriyle karşılaşmalarına -ya da *Yastık Sohbeti'*nde yapay bir sese kendilerini yakın hissetmelerine- olanak sağlamak için, seyircilerin kendi başlarına kalabilecekleri ortamlar yaratmaya çalıştım. Bu süreçlerde, insanların başkalarına olan sorumluluğu kalktığında temsiliyetin önemsizleştiğini ve bazı duyarlılıklarının arttığını öğrendim. Kendileri dışında seyirci kalmadığında insanlar bambaşka seçimler yapmaya başlıyorlar. Aynı anda aktif (oynayan) ve pasif (seyreden) olmaya çalışmanın zorluğunu da fark ettim. İnsanlar aynı anda bu iki pozisyonda birden olmaya çalışırlarsa aşırı bir meşguliyet durumu ortaya çıkıyor. İşin içine o kadar giriyorsunuz ki oryantasyonunuzu kaybediyorsunuz.

Gösterinizi deneyimleyecek seyircilere söylemek istediğiniz bir şeyler var mı? Ayrıca İstanbul seyircisine söylemek istediğiniz özel bir şey var mı?

*Seslenen Parçalar'*da aynı anda hem konuşan hem dinleyen, hem oyuncu hem seyirci olmaya çalışın. Sadece dinleyen olmanın verdiği uzaklığa ya da sadece konuşan olmanın verdiği mesafesizliğine kapılmayın. Aynı anda ikisi de olmaya çalışın. Merak ediyorum, nasıl geçecek gösteriler İstanbul'da.